

Yiğit Gülöksüz ile İlhan Tekeli Üzerine “İlhan, topluma faydalı olmanın huzuru ile sade bir hayat yaşıyor.”

İlhan Bey’le tanışıklığınızdan bahsedelim. Bize anlatır mısınız, ne zaman nasıl tanıştığınızı, yollarınızın nasıl kesiştiğini, nasıl devam ettiğini?

İlhan Tekeli ile 1964 yılında İmar ve İskan Bakanlığı Bölge Planlama Dairesi’nde çalışırken tanışmıştık. Zonguldak Bölge Planı’nın yapımında bir yıl arayla görev yapmıştık. Bakanlığın sağladığı imkanlarla ikimiz de Amerika Birleşik Devletleri’nin şehir ve bölge planlama alanında öncü üniversitelerinde lisansüstü eğitimi aldık.

Daha sonra İlhan ODTÜ’de Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde öğretim üyesi olarak, Ben de Devlet Planlama Teşkilatı’nda Sosyal Planlama Dairesi’nde şehirleşme ve bölgesel gelişmeden sorumlu uzman olarak çalışmaya başladık. İlhan üniversitede, akademik çizgide, ben de bürokraside uygulamayönetim çizgisinde sonuna kadar devam ettik, ama her fırsatta birlikte çalıştık. Birlikte çalışmalarımız, bakanlıklar, belediyeler, siyasi partiler, üniversite ve sivil toplum kuruluşları gibi geniş bir alanı kapsar. Süre olarak da yarım yüzyılı aşar. İlhan’la çalışma arkadaşlığı benim yaşamımı daha anlamlı ve verimli hale getirdi. Toplumda işe yaramanın mutluluğunu paylaştık. Çalışma hayatı içinde birbirimizin karşısında sürekli sınav vererek tanışıklığı güzel bir dostluğa dönüştürdük.

İlhan’ı nasıl anlatmalıyım? İlhan’ın yaşamı, bir çalışma yaşamı olduğu için, onu benim anlatmamın en iyi yolu, tanıştığım ortak çalışmalarımızdan bazıları üzerinden anlatmaktır. Onun için, ey okur, İlhan’ı anlatırken ister istemez kendimden de bahsedersen hoşgörüne sığınırım.

Birlikte yaptığınız ilk çalışmalardan söz eder misiniz?

İlhan’la tanıştığım sıralarda, yeni anayasanın yarattığı ortamda, Yön dergisinin yayınlanması, TİP’in mecliste 15 milletvekili ile temsili gibi gelişmeler

içinde, solun ne olduğunu öğrenmeye çalışıyorduk. Sola açılmanın şehir ve bölge konuları ile, kendimizi asıl sorumlu gördüğümüz alanla ilişkisini kurmaya çalışıyorduk. Bizim bu konuda gözümüzü açan, Mübeccel Kıray olmuştur. Cuma akşamları, İlhan başta olmak üzere Bölge Planlama'dan bazı arkadaşlarla Mübeccel Hanım'ın evine gider, ülkede olup biteni, şehirleşmeyi, metropollerini, sosyal değişmeyi, kırsal alanın sorunlarını konuşurduk. Eşi Dr. İbrahim Kıray'dan da sağlık tavsiyeleri alırdık. Nusret Hızır'dan da, eşinin kurmuş olduğu Ayşe Abla İlkokulu'nda, geceleri felsefe ve sembolik mantık dersleri almıştık. Her iki hocamızı da sevgiyle anıyorum.

1968'de yürürlüğe girecek olan 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlıkları sırasında biz de Mübeccel Hanım'ın etkisi altında, tarımda modernleşme, sanayileşme ve şehirleşmenin bir bütün olduğunu, birbirinden bağımsız kararlar verilemeyeceğini savunuyorduk. Ben yeni planın "şehirleşme ve bölgesel gelişme" bölümünü hazırlamakla görevliydim. Bu bölümü İlhan'la birlikte hazırladık. Şehirleşmeyi yavaşlatma, köyde nüfus tutma düşüncelerine karşı çıkıyorduk. Bu yaklaşım, Birinci Beş Yıllık Plan'ın, hatta içinde yer aldığı İkinci Beş Yıllık Plan'ın çizgisinden farklı idi. Dönemin başbakanı Süleyman Demirel bu yaklaşıma sahip çıkınca, Plan'ın diğer bölümlerinden farklı çizgide olan bu bölüm, Plan'a girdi. Birlikte yaptığımız bu ilk çalışmada İlhan'ın, verilmiş çerçeveleri tartışan, değişimi yönlendirmeye çalışan, bunun için direnen kişiliğini tanımaya başlıyordum.

Kalkınma planlarının "mekan boyutundan" yoksun sektörel karar yapısına da karşı çıkıyorduk. Bu düşünceler, 1968'de Mimarlar Odası yönetiminin daveti ve görevlendirmesi üzerine Esat Turak, İlhan Tekeli ve benim örgütlediğimiz "1. Fiziki Plan Semineri" adlı toplantıya verilen bildirilerle tartışıldı. Toplantıya ve tartışmaya önemli ölçüde katılım oldu. Kitabı da kısa sürede yayınlandı.

Mimarlar Odası ile birlikte yaptığımız bu çalışma, o zamana kadar "devlet görevi" olarak görülen "plan yapma" işlevine sivil bir meslek grubunun ortak olma, bazı konularda karşı çıkarak katkıda bulunma yöntemi için iyi bir örnek oldu.

1969-73 arasında ben yurt dışındayken, 1970 başlarındaki müdahale ortamında, ODTÜ'de, üniversite üzerine kurulan baskıya direnen bir grup öğretim üyesi ile birlikte İlhan Tekeli'nin de görevine son verilmişti. İlhan'ın, bilim özgürlüğü ve üniversitenin üniversite olma niteliğini korumak için ödediği bir bedel... Yıllar sonra başka bedeller de ödedi. Bilimler Akademisi şeref üyesi iken baskıya karşı direnenek istifasını hatırlıyorum.

İlhan, daha sonra kazanılan davalar sonucu ODTÜ'ye dönünceye kadar Vedat Dalokay, Erol Köse gibi CHP'li belediye başkanlarına danışmanlık yaptı.

Bu, İlhan için önemli bir imkan yarattı. Yerel yönetimler, merkezle ilişkiler, belediye uygulamaları ve yerel demokrasi üzerine düşünmeye ve yazmaya başladı. İlhan'ın bu dönemde "gayriresmî" danışmanlık yaptığı bir yer de DPT'nin 1970 sonrası yeni kurulan Kalkınmada Öncelikli Yörelere Dairesi idi. Ben de 1973 sonunda Türkiye'ye dönünce DPT'nin bu dairesinde 1977'ye kadar çalıştım. Bu devirde benim katıldığım araştırma, İlhan'ın başlattığı ve yönlendirdiği, Tarık Okyay, Servet Mutlu ve Mete Tumbul'un sahada çalışan bir ekiple yürüttüğü "Türkiye'de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi" araştırmasıydı.

Ülkede yerleşme merkezlerinin, şehirlerin, kasabaların, köylerin birbirleri ile ticari, idari, sağlık, eğitim v.b. servis ilişkilerini, bu merkezlerin büyüklükleri ve aralarındaki mesafelerle ilişkilendiren, sahada toplanan bilgilere dayanan önemli bir çalışmaydı. Yapılan sentez ve değerlendirmeler, yıllar sonra DPT tarafından kitaplaştırıldı. Türkiye'de yerleşme merkezleri sistemi üzerine daha sonra yeni bir araştırma yapılmadı.

Birlikte yazdığımız Gecekondu, Dolmuşlu, İşportalı Şehir başlıklı kitaptan söz eder misiniz?

İlhan'la ve Tarık Okyay'la birkaç alanda birlikte çalışıyorduk. Birlikte çalışmaktan mutlu oluyor ve verim alıyorduk. Tarık'ı ben İlhan'la ODTÜ'de çalışırken tanıdım. Kısa sürede çok yakın dost olduk. Çok nitelikli bir araştırmacı, aydın bir bilim adamı ve çok iyi bir insandı. O'nu sevgiyle anıyorum.

Birlikte 1950 sonrası, 1960-70'li yılların şehirlerimize yığıldığı sorunları göz-lüyor, ihtiyaçların karşılanması için halkın ulaşımında, yerleşimde, ticarete ve hazırlıksız şehirlerin diğer alanlarında yarattığı ara çözümleri yorumluyorduk. Bu çalışmaları ve bazı araştırmaları yazılı hale getirip, üçümüzün adıyla gazete-lerde bir dizi makale yayınladık. Daha sonra bu yayınları destekleyen fotoğ-raf, karikatür, grafik gibi görsellerle birlikte bir kitaba dönüştürdük. Üçümü-zün adıyla yayınlanan *Gecekondu, Dolmuşlu, İşportalı Şehir* kitabı, 1976'da Cem Yayınevi tarafından yayınlandı. Bugünlerde, 44 yıl sonra yeniden basılacağını duyarak seviniyorum.

İlhan Tekeli'nin uygulama projelerine yaptığı danışmanlıklarını anlatır mısınız?

Siyasetin ve bürokrasinin, her zaman İlhan Tekeli'nin yenilikçi, buluşçu, problem çözücü danışmanlığına ihtiyacı olmuştur. Merkezi yönetimde çeşitli bakanlıklar, yerel yönetimlerde büyükşehir belediyeleri, zaman zaman onun danışmanlığından yararlanmışlardır. Bunlardan doğrudan içinde bulunduğum bazılarına tanıklık yapacağım.

1977 seçimlerinde Ecevit tek başına iktidar olabilecek sayıda milletvekili çıkarılmamış ama bağımsız milletvekillerinin desteğiyle, hükümet kurulmuştu. Ali Topuz, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı olmuştu. Bana da müsteşarlığı önerdi. İlhan Tekeli ile görüştüğümde sonra teklifi kabul ettim. İlhan da, görevde kaldığım sürece gayriresmi danışmanım oldu. Önemli projeleri ve kararları, onunla konuşarak geliştirdim.

Bakanlığın üst kademesinde, teknisyen ağırlıklı bir kadro oluşturdum. YSE, Toprak-Su ve Toprak İskan Genel Müdürlüklerini müsteşar yardımcım Ergun Unaran'a, Kooperatifler Genel Müdürlüğü'nü ise diğer yardımcım Murat Karayalçın'a bağladım. İdari ve Mali İşler yardımcılığına da Yaşar Cankoçak'ı atadım.

Yeni projeleri geliştirmek için doğrudan müsteşarlığa bağlı "Planlama Sekreterliği" kurarak, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden Gökhan Mentesh, Tavit Köletavitoğlu gibi genç mezunlardan yaratıcı bir ekip oluşturdum.

Burada yirmiyi aşkın yaratıcı proje ve uygulamadan söz edecek değilim. Bunlardan bir kısmı, aynı işi farklı biçimde yapmaya dönüktür. Örnek vermek gerekirse, Köylüye Ulaşım Projesi ile, tek tek köy yolu yapmak yerine, köyleri tek bir üst kademe merkezin denetimine hapseden yol şemalarını değiştirerek, köylerden birden fazla üst merkeze ulaşılma olanağının sağlanması gibi. Bunu yapabilecek makina parkı kullanımına geçmek gibi.

CHP ve Ecevit için önemli konu, Köy-Kent üzerine söylenenlerin uygulamaya nasıl geçeceğiydi. Daha önce İlhan ve ben, Ecevit'in Göreme Sokak'taki ofisinde Bilsay Kuruç'un yönlendiriciliğinde çalışmalara yardımcı olmaya gayret ederken, Ecevit'in isteği üzerine, kendisine bu projenin hangi koşullarda amacına ulaşabileceği, ne şekilde ele alınırsa başarısız olacağı konusunda bir rapor vermiştik.

Uygulama durumunda olan bir bakanlık olarak, Van-Özalp'te, en zor ama en çok ihtiyacı olan yerlerden birinde, 10 merkezi köye bağlı, 100 civarında köyün olduğu bir alan için proje geliştirdik, kitabını bastık ve başbakanı sunduk. Dört genel müdürlüğümüz eliyle bir yandan altyapı, sulama göletleri yapıp, ulaşım imkanları sağlayıp, diğer yandan proje alanı içindeki Emek ve Dönerdere gibi kooperatif eliyle mandıra işletip, ürününü büyük şehirlerde değerlendiren merkez köyleri örnek göstererek kooperatifleşmeyi geliştirmeye çalıştık. Kooperatif yapıları, süt toplama soğuk depoları ve tankerleri, kooperatif yoluyla sağlandı. Sistem bir yıl içinde çalışır hale getirildi.

Diğer taraftan, Köylü Derneği'ne maledilerek ve Orman Bakanlığı eliyle, Bolu'nun Taşkesti Köyü, Ziraat Bankası, PTT ve benzer şubeler açılarak, Türkiye'nin ilk Köy-Kent'i olarak başbakan tarafından açıklanmıştı.

Türkiye’de bu arada ekonomik sorunlar yaşanıyordu. Günlük ihtiyaç maddelerinin birçoğu bulunamıyor, her yerde kuyruklar uzuyordu. Bu ortamda yapılan Senato ara seçimlerinde başarısız olunca, Ecevit hükümeti istifa etti. Demirel hükümeti kuruldu.

İlhan Tekeli nerede ve nasıl yaşıyor?

1970’li yıllarda İlhan’ın oturduğu ev, Hoşdere Caddesi 18 numarada, SSK kredisi ile yapılmış, o zamanki mevzuata göre küçük dairelerden oluşan dört katlı bir binaydı. Bir arkadaş grubunun kurduğu konut kooperatif yapısı olduğu için, benim gıpta ile izlediğim bir komşuluk ilişkisi vardı. İlhan’ın girişe yakın dairesine, benim gördüğüm, büyük küçük, neşeli genç insanlar ve çocuklar, her gün şöyle bir uğruyordu. O arada İlhan, yazacağını yazmaya devam ediyordu. Ben de Hoşdere 18’e sık sık uğrayanlardandım.

Biraz da bu havaya özenerek, ODTÜ Şehir Planlama ve Mimarlık’tan Erhan Acar ve Mehmet Adam ile, o zamanlar Ankara’nın dışında temiz hava şehri diye bilinen ORAN’da bir arsa bulduk. İki katlı, ortak bahçeli, aynı çatı altında sıraevler diyebileceğimiz onbir evlik bir proje hazırladık. Katılan arkadaşlarımızla 1980’de yapıyı tamamlayıp evlere girdik.

İlhan da katılanlar arasındaydı. ORAN’da Onbirevler’de, İlhan’la kırk yıldır komşuyuz. 1980 askeri darbesi sırasında, ORAN’da, Onbirevler’deydik. Artık yeniden demokrasiye döneceğimiz günleri beklemek zorundaydık.

O sıralar İlhan, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölüm başkanıydı. Yeni bir “eğitim programı” ve yeni bir “stüdyo yürütme” yaklaşımı geliştirmişti. Bu programı uygulamak için yeni öğretim üyesi alınacaktı. Stüdyoların, uygulama deneyimi olan planlılarla yürütülmesi isteniyordu. Başvuranlar arasından beş kişi seçildi. Ben de seçilenler arasındaydım. 1980-83 arasında ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde heyecanla ve zevkle çalıştım.

İlhan’ın başkanlığında, bölüm olarak, 1980 yılına kadar şehircilik konusunda bir bilanço niteliğindeki Şehircilik Kongresi’ni düzenledik. Stüdyo çalışmalarının yanında, bu kongrenin örgütlenmesi için çalıştım ve editörlüğünü yaptım. İki cilt halinde yayınlandı.

Sosyal Demokrasi Partisi’nin (SODEP) program hazırlığının hikâyesini anlatır mısınız?

12 Eylül 1980 darbesi sonrası konulan siyasi parti kurma yasağı, 1983’ün ilk aylarında kaldırıldı. İlhan’la ben, ORAN’da Onbirevler’de yaşıyorduk. Bülent Ecevit, Deniz Baykal, Necdet Uğur, Hikmet Çetin gibi CHP’nin kendisinden girişim beklenen önderlerinin evleri de ORAN’daydı. Önce Ecevit’i ikna et-

meye çalışmışlar, ama o, kesin olarak bu sürecin içinde olmayacağını açıklamıştı. Bir süre yeni lider arayışı sürdü. Bu arada Necdet Uğur'la sık sık görüşüyorduk. Bizim bu sürecin içinde olmamızı, siyasete girmemizi istiyordu. İlhan'la ben de sürecin içinde yer aldık. Bir süre sonra Erdal İnönü, bir sosyal demokrat partinin kuruluşuna öncülük etmeyi kabul etti. Sosyal Demokrasi Partisi'nin (SODEP) kuruluş süreci başladı. Biz de parti programını hazırlamakla görevlendirilmiştik.

Bizim taslağı hazırladığımız sırada, kurucular kurulu oluşmaya başladı. İlhan, akademik hayatı seçti ve Erdal İnönü'nün kurucu üyelik teklifini kabul etmedi. Ben ise, uygulamada etkin olma ümidi ile kabul ettim, kurucular kurulunda yer aldım. Ancak, askeri yönetim, partiyi seçime sokmamak için işlettiği veto sistemini ilk listesi ile, Erdal İnönü ve benim de içinde bulunduğumuz 24 kurucu üyeyi veto etti.

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi'ne yaptığı danışmanlıktan söz eder misiniz?

Kasım 1991'de DYP-SHP koalisyon hükümeti kuruldu. Süleyman Demirel başbakan, Erdal İnönü başbakan yardımcısı oldu. Ben de üçlü kararname ile TOKİ Başkanı oldum. İdari olarak bağlı olduğum Devlet Bakanı Erman Şahin ile birlikte, görev yaptığımız süre içinde çok uyumlu bir ikili olarak çalıştık. TOKİ, Turgut Özal'ın kurduğu, uygulamayı klasik bakanlıklar yapısının dışına çıkararak etkinleştirmek için, kendi yasa ve kaynakları olan başkanlıklardan biriydi.

Bürokraside görev aldığım her yerde olduğu gibi, Toplu Konut İdaresi'nde de İlhan, her önemli kararı tartıştığım, kendi tabiri ile TOKİ'nin "gayri resmi danışmanı" olmuştu.

TOKİ, görevde olduğum 1992-1997 yılları arasında bir sosyal politika aracı idi. Piyasadan konut alamayan orta ve alt orta gelir grupları için, 100 metrekareyi geçmeyen ekonomik, bu ailelerin ödeme imkanları ile uyumlu kredilerle konut edinmelerini –tabii ki devlet desteğiyle– amaçlıyordu. Görevde olduğum sürede, beş yıl içinde yaklaşık 500.000 konutun tamamlanması sağlanmıştır. Bunun 450.000'i konut kooperatifleri eliyle tamamlanmıştır. Çeşitli tür kredilerle kooperatif yapıların bitirilmesi sağlanmıştır. Belediyelerin yapım kapasitesi teknik kontrol ve finansman yetersizliklerini çözen yeni bir mevzuat geliştirerek, TOKİ, belediyelerde sağladığı kapasite artışı ile 30.000'e yakın konutun belediye eliyle yapımını tamamlamıştır. TOKİ, 20.000 kadar konutu da, tasarımı, planlama, yapı teknolojisi, ihale yapma, teknik müşavir kullanma, yapı malzemesi, maliyet konularında, belediyelere, kooperatiflere, orta ve küçük yüklenicilere örnek olacak şekilde yaptırmıştır.

İlhan Tekeli'nin TOKİ'de önemli bir katkısı, 1996 Haziran ayında İstanbul'da yapılan, Birleşmiş Milletler'in "İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II" için hazırlanması gereken "Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı" konusunda oldu. Ben Ulusal Komite Başkanı, İlhan da Danışma Kurulu Başkanı'ydı. Danışma kurulunda, ayrıca İhsan Bilgin, Necat Erder, Mübeccel Kıray, Şule Özüekrem ve Ali Türel bulunuyordu. Danışma kurulu sekreteryasını ise Gürel Tüzün ve Efza Evrengil yapıyordu.

Sonunda hükümet taahhütlerini içerecek bir eylem planı, Türkiye'de ilk defa bu kadar yüksek çeşitlilikte bir katılımı elde edildi. 244 kuruluş, bunun 44'ü kamu kuruluşu, diğer 200'ü sivil toplum kuruluşu, belediyeler, üniversiteler, sendikalar yani devlet dışı kuruluşlar... Bir buçuk yıl büyük katılımlı toplantılar, sözlü ve yazılı katkılar, süre sınırlı olsa da her isteyene söz hakkı verilerek geliştirildi. Verilen her ek rapor incelendi. Sonunda Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nı İlhan toparlayıp yazdı. O tarihteki başbakan Mesut Yılmaz'ın onayıyla bir devlet dokümanı, bir hükümet taahhüdü haline geldi. Türkçe ve İngilizce olarak basıldı ve dağıtıldı.

Birleşmiş Milletler'in Vancouver'da yapılan bir önceki Habitat Zirvesi, konut ve altyapı finansman konularında, daha çok teknik bir kongreydi. Bu konularda görevin yalnızca kamu kuruluşlarına düştüğü ve karar hakkının da onlara ait olduğu varsayıyordu. Habitat II'ye giden yolda, ev sahibi ülke olarak Türkiye, inisiyatif alarak Habitat'ın içeriğini geliştirdi. 1994'ten 1996 İstanbul Zirvesi'ne kadar, BM Sekreteryası'nın düzenlediği bir dizi toplantıda, Türk delegasyonu önemli katkılar yaptı. Devlet dışında, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, bireyler öne çıkarıldı. Habitat II, bir demokrasi projesine dönüştü. Yerel yönetimler ve STK'lar, Habitat II'ye damga vurdu.

İçeriğin geliştirilmesinde, İlhan Tekeli başkanlığındaki Danışma Kurulu başı çaktı. İlhan'ın bu konudaki yazıları kitaplaştırıldı.

Habitat II için İstanbul'un hazırlanmasında, evsahipliği, tanıtım işleri, iş ihaleleri ve gerekli her türlü organizasyonda, İstanbul Habitat Koordinatörü Gürel Tüzün, büyük bir iş başarmıştır.

Habitat Vadisi olarak tanımladığımız alanda, resmi toplantıların yapıldığı Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin yakınındaki İTÜ'nün Taşkılla binası ve arka bahçesini, dünyanın her yerinden gelen STK'lara tahsis etmeyi başarmıştık. (Valilik ve Jandarma Komutanlığı'nın önerisi, Davut Paşa Kışlası idi.) Habitat toplantısına çok renk kattılar. Resmi delegeler ve STK üyeleri, birbirine yakın olduğu için her iki binada bulunan ve çevre yapılarıdaki yüzlerce toplantıya katılma ve katkıda bulunma imkanı buldular.

Bizim için daha önemlisi, Türkiye'de devletten çok da iyi muamele görmeyen bizim STK'ların, bu uluslararası ortamda değerlerinin hem kendilerince

hem de kamu kuruluşlarınınca anlaşılmış olmasıdır. 1996 Habitat Zirvesinin bu açıdan bir milat olmuş olmasını dilerim.

Toplu konut yasasında bulunan ama daha önce kullanılmamış bir imkanı kullanarak, İlhan'ın akademik öncülüğünde, konutun yapısı, tasarımı, memnuniyet ölçüsü, konut talebinin ve üretiminin örgütlenmesi gibi birçok alanda araştırmalara kaynak sağlayarak önemli bir konut araştırmaları seti oluşturduk. Bunun için İlhan'la üniversitelere giderek yapılan araştırmaları değerlendirmeye, hem de TOKİ'nin ihtiyacı olan araştırmalar için öğretim üyelerini yönlendirmeye çalıştığımızı hatırlıyorum.

Tarih Vakfı'nın Cumhuriyet'in 75. Yılı Kutlama Projesi neydi?

Tarih Vakfı kurucularından olan ve uzun süre başkanlığını yapan İlhan Tekeli ile Genel Sekreter Orhan Silier, bulunmaz bir ikili idi. Sadece mütevelliler ve tarih dostlarının emeklerine, ürünlerine ve katkılarına dayanarak projeler üretip vakfı ayakta tutmayı başarmışlardı.

Tarih Vakfı, 1998'de gerçekleşecek olan Cumhuriyet'in 75. yılına hazırlanırken, Cumhurbaşkanı Demirel'e bir kutlama projesi sunmuştu. Cumhuriyet Bayramı'nın geleneksel, alışılmış resmi törenleri yerine bir şenlik olarak kutlanmasını öneriyordu.

Bu proje kabul görünce, Tarih Vakfı'na, Cumhuriyet'in üç kuşağı üzerine bir sergi, liseli gençler arasında bir tarih yarışması, 75 yılın bir muhasebesi niteliğinde uluslararası bir kongre, Cumhuriyet'in toplumsal gelişimini çeşitli yönleriyle ele alan 12 kitaplık bir dizi ve sözlü tarih projesi yapmak gibi görevler düşüyordu.

Bu proje, İlhan Tekeli ile Orhan Silier'in düşünüp önerdiği ve kabul ettirdiği bir projeydi. Şimdi bunun uygulanması, örgütlenmesi, takip edilmesi, gerçekleştirilmesi gerekiyordu. Ankara'da Funda Erkal yönetiminde bir ekip kurarak, emekliliğimin ilk yılında, Vakıf yönetimi ile birlikte, Funda'nın eşsiz enerjisi ve katkısı ile projeyi gerçekleştirdik.

İlhan Tekeli Vakfı'ndan söz etmek ister misiniz?

İlhan Tekeli'nin ODTÜ ve Gazi Üniversitesi'nden, şimdi profesör ve doçent olan öğrencileri, "İlhan Tekeli Şehircilik Kültürü Vakfı" nı kurmuşlar. Uzun zamandır sahipsiz olan bir alana ciddi bir giriş, diye sevindim. Ayrıca İlhan adına sevindim. O'nun için ne yapılırsa azdır.

Kurucu üyelerin genç olması, vakfın yüksek enerji ve hayal gücü ile sürdürebilir olmasını sağlayacaktır.

Bir süredir ortalığı boş bulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nun ve onun gayrimenkul yatırım ortaklığı niteliğindeki TOKİ'nin, çevreye ve şehirlere verdiği zarar, insanı nefessiz bırakıyor.

Vakfın, yaratıcı çalışmalarla şehirlere sahip çıkan yaklaşımı ile üniversitele-
rin şehircilik kültürü ile ilgili bölümlerini uyandırmasını, nefes aldırmasını, be-
lediyeler ve sivil toplum kuruluşları için ilham kaynağı olmasını dilerim.

Son olarak, İlhan Tekeli'yi nasıl tanımlarsınız?

İlhan Tekeli'nin çok geniş bir alanda çalışmaları, yazıları ve kitapları var. Şehir ve bölge planlama, sosyal sistemler, makro coğrafya, belediyeçilik, ikti-
sadi politikalar, Türkiye iktisat tarihi, şehir tarihleri, eğitim planlaması, bilimsel
felsefe, tarih yazıcılığı... Bu alanlardaki ürünleri, özgün düşünceleri nedeniyle,
Türkiye'nin en prestijli uluslararası bilim, kültür, eğitim ödülleri ile ödüllendi-
rilmiş, Türkiye Bilimler Akademisi üyeliğine seçilmiş, akademik olarak değer-
lendirilmiş.

Benim gördüğüm, İlhan, pek çok akademisyenden farklı olarak, akademik
çalışmalarında eylemi yönlendirmeyi, uygulamaları etkilemeyi sürekli olarak
aklının bir köşesinde tutuyor. Onun için İlhan'ın yazdıklarından, konuşmalar-
ından uygulamaya geçmek kolaydır. Uygulamadaki geri bildirimleri ve hızla
değişen dünyadaki yeni düşünceleri dikkatle ve yeniden yorumlayarak, onun
bir önceki açıklamalarını daha yeni kavramış meslektaşları şaşırtabilir.

Bir dönemde yazdıkları, yıllar içinde anlaşılır, eğitim amaçlı kullanılabilir
hale gelirken, İlhan yeni teorik çerçevelerle bizleri şaşırtarak, düşünceleri bir
ileri aşamaya taşıyordu. Eski yazdıklarına hapsolmadı, dönüşümün nedenle-
rini açıklayarak ilerledi.

İlhan'ın bir başka farkı da, onun sürekli çalışması, çalışmayı bir yaşam tarzı
haline getirmesi, düşündüklerini özgürce ve hiç durmadan yazmasıdır. Yaz-
mayı da bir öğrenme, araştırma, düşünme yöntemi olarak kullanmasıdır.

İlhan'ı farklı kılan bir özelliği de, düşüncelerini cömertçe paylaşmasıdır. Biz
onunla kırk yıllık komşuyuz. O'na danışmak isteyen, ondan çalışma isteyen,
çalışmasının değerlendirilmesini isteyen, yazı ve konuşma isteyen hocalara,
öğrencilere, politikacılara, bürokratlara, gazetecilere, arkadaşlarına kapısı hep
açıktır. Hepimiz onun zihin açıcı, ufuk açıcı konuşmalarından yararlandık. İl-
han, topluma faydalı olmanın huzuru ile sade bir hayat yaşıyor. Saygı ve sevgi
görüyor. Her yerde dostları var. Onun adına vakıf kuran değerli öğrencileri
var. Önünde de yapılacak çok iş, yazılmayı bekleyen kim bilir ne fikirler var.

Katkımız için çok teşekkür ediyoruz.